

Romeinse Tesseræ

Koen De Wolf

Binnen elk numismatisch domein komt men wel eens één of andere rariteit tegen, die steeds kan bijdragen tot de interesse en de algemene kennis van de verzamelaar.

Daarom is het altijd goed het begrip ‘numismatiek’ voldoende ruim te interpreteren, omdat dergelijke randobjecten een ander licht kunnen werpen op de historische muntslag in alle verscheidenheid!

Eén van deze ‘vreemde eendjes’ is de **tessera**, mv. tesserae.

Op zichzelf heeft het woord verschillende niet-numismatische betekenissen: dobbelsteen, houten bordje, bonnetje, herkenningsteken onder vrienden, wachtwoord (tesserarius = overbrenger van het wachtwoord) en vloersteentje.

Romeinse tesserae worden dan ook meestal geassocieerd met kleine vierkante steentjes waarmee men de mozaïeken construeerde .

De numismatische betekenis van het woord tessera kan men het best omschrijven als token of jeton. Reeds in de Romeinse oudheid maakte men het onderscheid tussen tesserae nummulariae (hiermee werden zakken met munten gemarkeerd), tesserae nummariae (gewone quadransen, kleine pasmunt van o.a. keizer Augustus en Claudius) en tesserae lusoriae (speel- en goktokens). Het zijn vooral deze laatste die onze aandacht vragen omwille van hun relatieve zeldzaamheid en hun historische betekenis.

Tesserae werden vrijwel zeker door lokale bedrijfjes gefabriceerd in opdracht van bepaalde personages, handelaars, voor faciliteiten binnen publieke gebouwen (theaters, arena’s, bordelen) en ter ondersteuning van de ene of andere gebeurtenis of viering.

Men treft ze meestal aan in lood, maar ook in koper of brons en zeer uitzonderlijk verzilverd of zelfs verguld.

De afbeeldingen kunnen zeer verschillend zijn naar gelang hun functionaliteit, ook qua grootte en gewicht valt er geen duidelijke lijn te trekken.

Bij een aantal tesserae staat er op de keerzijde een getal, dat **waarschijnlijk** refereert naar een bepaalde waarde (vb. V = 5 Romeinse assen), volgens andere auteurs zou dit te maken hebben met de genummerde ingangen van theaters of arena’s waarlangs de toeschouwers binnen gingen.

Beroemd zijn de ‘spintriae’, een woord waarvan de betekenis wordt ontleend aan het Grieks en dat voor het eerst opduikt om de uitspattingen van keizer Tiberius te beschrijven (vooral door Tacitus en Suetonius). Men herkent ze aan de erotische afbeeldingen.

Dit soort van tesserae verdwijnt geleidelijk wanneer Tiberius rond AD 20 zijn publieke programma van reinheid en soberheid oplegt (!) – ‘mores maiorum’, goede manieren...

Tesserae reflecteren dus duidelijk bepaalde populaire smaken uit de oudheid: seks, drank, gokken, wedrennen etc. en vormen de stille getuigen van het dagelijkse leven in de Romeinse

samenleving. Sommige exemplaren (vooral spintriae) halen zeer hoge prijzen in veilingen, maar een mooie tessera in lood heb je al vanaf ong. 20 €.

